

Віталій БЕНЬКО

аспірант, Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна,

vsbenko@gmail.com

ORCID ID: 0009-0006-5530-0344

ОБЛІК ДОХОДІВ І ВИТРАТ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Вступ. Обґрунтовано роль і місце телекомунікаційних компаній як важливої складової інфраструктури ринку послуг, які змінюються залежно від попиту та спричиняють зростання витрат на їх просування, тому необхідно здійснити детальну класифікацію послуг та зосередити увагу на ґрунтовному вивченні видів доходів.

Мета – проаналізувати особливості діяльності в сфері електронних комунікацій та обґрунтувати їх вплив на систему обліку доходів та витрат.

Результати дослідження зосереджені на розвитку сфери електронних комунікацій. Зростання доходів пов'язане із низкою факторів, що зумовлені зростаючими вимогами та очікуваннями клієнтів щодо зручності використання сучасних технологій, проєктів. Однак на цьому шляху часто виникають проблеми, зумовлені відсутністю довгострокової стратегії розвитку та ризиками, що пов'язані із забезпеченням конфіденційності даних і кібербезпекою.

Висновки. Досліджуючи діяльність компаній в сфері електронних комунікацій, доцільно зазначити, що їх успішний розвиток безпосередньо залежить від запровадження новітніх технологій, вивчення конкурентного ринку та вдалої адаптації на ньому, що значно впливає на перерозподіл доходів, які суттєво зростають від надання інтернет-послуг у зв'язку та із підвищенням попитом на послуги мобільного зв'язку.

Для того, щоб сфера електронних комунікацій могла належним чином функціонувати, вона має цілковито орієнтуватися на європейські стандарти якості надання послуг, а нормативно-правова база повинна бути націлена на формування сприятливого конкурентного середовища, яке забезпечить сприятливі умови для розвитку цього специфічного ринку послуг. Працювати і конкурувати із іноземними партнерами українські оператори можуть лише за наявності широкого спектру якісних послуг і цим самим розширювати співпрацю з міжнародними організаціями та будувати стратегічні плани.

Ключові слова: облік, доходи, витрати, тарифи, послуги.

Форм.: 1, рис.: 6, табл.: 2, бібл.: 27.

Vitaliy BENKO

Postgraduate student, West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine,
vsbenko@gmail.com
ORCID ID: 0009-0006-5530-0344

ACCOUNTING OF INCOME AND EXPENSES: DOMESTIC AND FOREIGN EXPERIENCE

Introduction. *The analysis of received income and spent expenses should be based on principles that ensure the proper organization of accounting in accordance with the applied classification of these important indicators, both in domestic and foreign practice. A well-established system facilitates the application of the correct grouping of activity indicators, establishes the relationship between them and provides an opportunity to justify the expediency of spending in the field of electronic communications.*

The purpose of the article is to analyze the features of activities in the field of electronic communications and their impact on the income and expense accounting system.

Results. *The results of the study provide an opportunity to identify and substantiate the correct choice of the proposed assortment policy, which creates convenient conditions for obtaining a variety of services, methods of providing them, other organizational and technological processes that cause an impact on the accounting system of income and expenses.*

Conclusions. *It is well-founded that revenues in the field of electronic communications change under the influence of market demand, so it is necessary not only to study this market, but to forecast changes in it, which makes it possible to make informed management decisions in the future. Particular attention should be focused on the analysis of sales, changes in customer demand, competitors' activities, use of the latest technologies, calculation problems, which contributes to further effective work.*

Keywords: *accounting, income, expenses, tariffs, services.*

JEL Classification: M41, M42.

Постановка проблеми. Сфера електронних комунікацій зіштовхується з цілою низкою проблем, які зумовлені нерівномірністю забезпечення послугами щодо регіонів та можливостей доступу до них, використанням значної частини застарілого та зношеного аналогового обладнання, що вимагає додаткових витрат на забезпечення його роботи та значно сповільняє її. Недостатнє фінансове, а часто і матеріально-технічне забезпечення негативно впливає на скоординовану діяльність операторів та ще більше обмежує вибір напрямів надання послуг з урахуванням рівня регулювання їх діяльності.

Ефективність діяльності в сфері електронних комунікацій пов'язана із посиленням конкуренції, сучасними тенденціями розвитку, зростанням кількості послуг, які напряму залежать від цифрових технологій, вимогами до підвищення якості послуг та мережі, що зумовлено раціональним використанням усіх наявних ресурсів. Нерівномірне забезпечення телекомунікаційними послугами також суттєво впливає на цю важливу сферу діяльності, тому необхідно детально вивчати ринок послуг, впроваджувати європейські стандарти якості, застосовувати взаємовигідні тарифи, які задовольняють потреби споживачів, можливості

оплати затребуваних послуг та компаній, що їх надають.

У сучасних умовах цей ринок зазнає суттєвих змін, що спричинені глобалізаційними та інтеграційними процесами. Значно ускладнює діяльність в сфері електронних комунікацій в нашій державі те, що "на аналогові АТС припадає близько 70%, а на їх заміну та значну модернізацію потрібно близько 19 мільярдів доларів" [1]. "В Україні капітальні інвестиції в розвиток телекомунікацій становлять 0,3% ВВП, у Німеччині – 4,8%, у Франції – 3,1%" [1].

"Трансформаційні процеси на сучасних ринках, вплив наслідків пандемії змінюють і функціонування операторів телекомунікаційних послуг, сучасна технологія може сама продукувати ще більш передові і більш ефективні технології. Зміни на ринках характеризуються диверсифікацією, прискоренням темпів розвитку, величезною швидкістю перетворень, цифровізацією та автоматизацією процесів, що стає конкурентною перевагою тих чи інших операторів мобільного зв'язку" [2].

Р. Бруханський, П. Пуцентейло, С. Туль зосереджують увагу на нових підходах до управління в сфері електронних комунікацій та вказують, що цей процес вимагає постійного удосконалення технологій, законодавчої бази, специфічної регуляторної політики та підвищення якості послуг і можливості доступу до широкого спектру цих послуг [3].

Л. Стрій, Г. Толкачова, Е. Гаджиев досліджують "фактори, що суттєво впливають на розвиток цієї важливої для держави сфери діяльності відповідно до концепції стратегічного розвитку" [4].

Також низка науковців зазначають, що необхідно детально вивчати ринок, що надає послуги зв'язку, рівень конкуренції на ньому з метою вибору найбільш вдалої

стратегії розвитку, що, звісно, вимагає проведення подальших наукових досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ефективне та якісне управління витратами забезпечується чітким розумінням дефініції "витрати" як важливої облікової категорії, що сприяє розробленню шляхів їх оптимізації та посилює конкурентні переваги на ринку.

"Витрати – це спожиті у грошовому вимірі ресурси (трудові, матеріальні, нематеріальні і фінансові) для досягнення підприємством певної мети (в основному, для виробництва і реалізації товарів і послуг)" [5].

С. Котляров зазначає, що "витрати – це вартість ресурсів, використовуваних надалі для одержання прибутку чи досягнення інших цілей організації. До витрат відносяться вартість матеріальних і трудових ресурсів, необхідних для виробництва тієї чи іншої продукції чи послуг" [6, с. 45].

"Витрати – вартісне вираження абсолютної величини застосованоспожитих ресурсів, необхідних для здійснення виробничо-господарської діяльності підприємства і досягнення ним поставленої мети" [7].

Л. Глушко зазначає, що "одним із найважливіших показників діяльності підприємства є дохід, тому надання повної, правдивої та неупередженої інформації про доходи є дуже важливим для прийняття управлінських рішень" [8, с. 2].

На думку З.-М. Задорожного: "Витрати – це вартість усіх використовуваних ресурсів, необхідних для випуску визначеного обсягу продукції" [9].

Н. Ткаченко трактує "витрати як спожиті в процесі виробництва засоби виробництва, які втілюють у собі працю в минулому (сировину, матеріали, амортизацію основних засобів, працю працівників, зайнятих у процесі виробництва з відповідними на неї урахуваннями та ін.)" [10].

Г. Чубирка “визначає методологічні за-сади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття в фінансовій звітності” [11].

Отримані доходи перебувають під особливою увагою, оскільки містять ознаки ризиків та маніпуляцій, що зумовлено особливостями їх відображення відповідно до вимог міжнародних стандартів. Тому ця діяльність обліку потребує проведення додаткових контрольних заходів з метою уникнення помилок та зловживань.

“МСФЗ 15 не встановлює конкретних правил визнання та оцінки доходу. Він містить набір принципів для прийняття підприємством самостійних рішень” [12].

Здійснюючи оцінку діяльності підприємства, особливу увагу зосереджують на цілій низці чинників. Зокрема, важливим є прибуток, величина якого перебуває у прямій залежності від понесених витрат при наданні послуг.

На рівень прибутку, який планують отримати компанії з надання послуг, впливає низка факторів, зокрема і собівартість послуг.

“Собівартість продукції (робіт, послуг) – це витрати підприємства, пов’язані з виробництвом продукції, виконанням робіт і наданням послуг. Для об’єктивного обчислення й ефективного аналізу собівартості продукції потрібно правильно врахувати всі витрати, що відносяться до цього або іншого звітного періоду” [13].

Відповідно до НП(с)БО 15 “дохід від реалізації продукції визнається за умови, що покупцеві були передані ризики й вигоди, пов’язані з правом власності на продукцію, підприємство не має контролю та здатності управляти реалізованою продукцією, сума виручки може бути достовірно визначена, є впевненість, що за результатом операції відбудеться зростання економічних вигід підприємства” [14]. Відповідно до п. 31

МСФЗ 15: “суб’єкт господарювання визнає дохід, в міру того, як суб’єкт господарювання задовольняє зобов’язання щодо виконання, передаючи обіцяний товар або послугу клієнтові. Актив передається, коли клієнт отримує контроль над таким активом” [14].

Проведені дослідження дають підстави стверджувати, що єдиного підходу щодо визначення понять “доходи” та “витрати” не встановлено, незважаючи на важливість цих показників, що значно ускладнює їх достовірний облік і процес управління та прийняття рішень. Єдині підходи до тлумачень дали б можливість значно підвищити ефективність підприємства та розробити стратегію подальшої діяльності.

Мета дослідження полягає у здійсненні аналізу особливостей діяльності в сфері електронних комунікацій та їх впливу на систему обліку доходів та витрат.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз діяльності в сфері електронних комунікацій спрямований на оцінку можливих ризиків при настанні певних непередбачуваних подій, забезпеченні підвищеного рівня безпеки при користуванні послугами, вивченні трафіку, а також передбачає вивчення напрямів роботи з потенційними клієнтами при відкритті нових об’єктів, обґрунтуванні акцій та пропозицій для них. Результати аналізу доходів АТ “Укртелеком” за 2022–2023 р. подано у табл. 1.

Як свідчать дані табл. 1, за досліджувані роки доходи знизилися на 58,2 млн грн, що зумовлено значним зменшенням доходів від безпосереднього надання послуг зв’язку. У цей період доходи, пов’язані з управлінням активами, та нетелекомунікаційні доходи зросли. План за доходами по кабельній каналізації електрозв’язку (ККЕ) було виконано переважною більшістю областей Західного макрорегіону, що зумовлено впровадженням спрощеної системи

Таблиця 1

Динаміка та структура доходів АТ “Укртелеком” за 2022–2023 рр. у Західному макрорегіоні (ЗМР) (млн грн)*

Показники	Фактична наявність				Структура, %		
	2022 рік	2023 рік	Відхилення		2022 рік	2023 рік	+/- %
			+/-	%			
Доходи від надання послуг зв'язку	964,8	868,0	-96,8	90,1	67,6	63,4	-4,2
Нетелекомунікаційні доходи	26,1	33,6	7,5	128,7	1,8	2,5	0,7
Доходи, пов'язані з управління активами	436,0	467,1	31,1	107,1	30,6	34,1	3,5
реалізація незадіяних активів	283,8	278,7	-5,1	98,2	65,1	59,7	-5,4
оренда активів	136,1	168,8	32,7	124,0	31,2	36,1	4,9
ККЕ	16,1	19,6	3,5	121,7	3,7	4,2	0,5
Усього доходів	1426,9	1368,7	-58,2	95,9	100,0	100,0	-

*Складено на основі [15].

доступу до них, а також значною мірою і підняттям тарифів на разові послуги приєднання до ККЕ, перенесенням існуючих лінійно-кабельних споруд (ЛКС) на телекомунікаційній мережі та їх збереження щодо стандартів прийнятих у відповідні до реальних процесів (РП).

Здійснюючи аналіз доходів по ККЕ у ЗМР, слід зосередити увагу на тому, що

фактичний результат виконання плану становить 108,1%. Доходи за 2023 р. по ККЕ зросли на 1471 тис. грн. У 2024 р. цей показник має досягти 21703 тис. грн, що на 2015 тис. грн більше, ніж фактично отримано у 2023 р. У 2024 р. передбачається перегляд граничних тарифів до 30%, заплановано розробити тарифи на наявність сторонніх муфт і взаємоз'єднання опера-

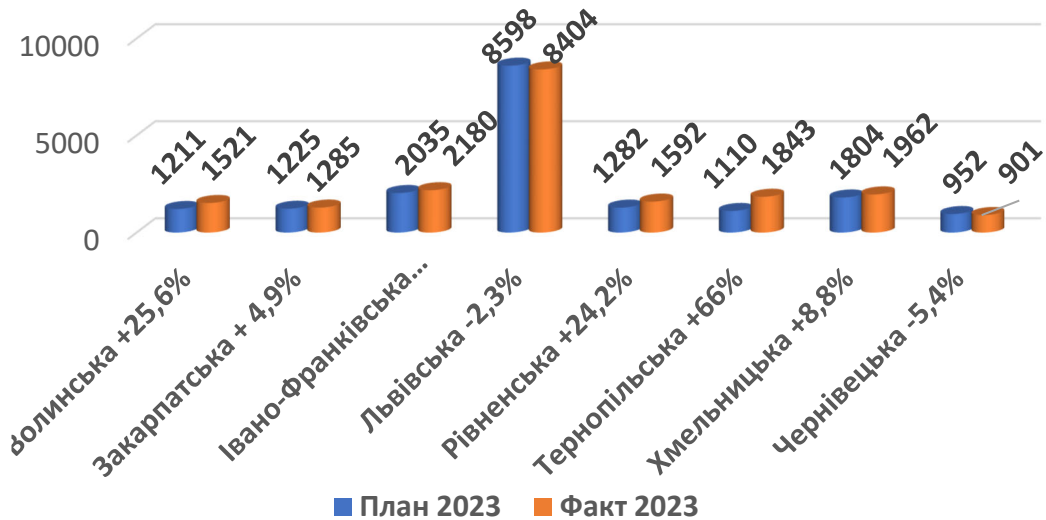

Рис. 1. Динаміка доходів по кабельній каналізації електров'язку у Західному макрорегіоні (ЗМР) за 2023 р.*

*Побудовано на основі [15].

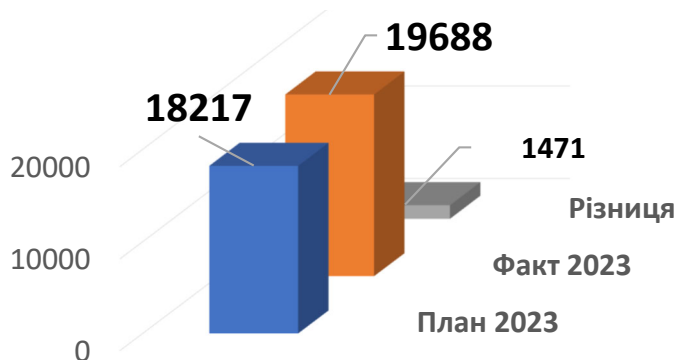

Рис. 2. Динаміка доходів по ККЕ у ЗМР за 2023 р. (тис. грн)*

*Побудовано на основі [15].

торів в ККЕ. Тарифи на технічний нагляд мають бути переглянуті у бік збільшення із 85,13 грн до 245,53 грн. У Тернопільській області діє спрощена система доступу до ККЕ, яку передбачено запустити і у Львівській області у 2024 р.

Аналіз витрат АТ “Укртелеком” за 2022–2023 рр. відображено у табл. 2.

За результатами проведеного аналізу (табл. 2) доцільно зазначити, що в структурі витрат 98,2% припадає на операційні витрати та 1,8% – це прямі витрати за до-

Таблиця 2

Аналіз витрат АТ “Укртелеком” за 2022–2023 рр. у ЗМР (млн грн)*

Показники	Фактична наявність				Структура, %		
	2022 рік	2023 рік	Відхилення		2022 рік	2023 рік	+/- %
			+/-	%			
Прямі витрати	16,4	16,9	0,5	103,0	1,8	1,8	–
Операційні витрати	904,2	911,8	7,6	100,8	98,2	98,2	–
Витрати на залучення абонентів	2,5	5,0	2,5	200,0	0,3	0,6	0,3
Витрати на підключення абонентів	39,7	28,6	-11,1	85,6	4,4	3,1	-1,3
Витрати на обслугов. та утрим. абонентів	5,4	4,6	-0,8	85,2	0,6	0,5	-0,1
Управління дебітор. заборгованістю	16,8	7,1	-9,7	42,3	1,8	0,8	-1,0
Витрати на технічну експлуатацію	192,3	195,3	3,0	101,6	21,3	21,4	0,1
Витрати на ІТ підтримку	13,8	26,2	12,4	189,9	1,5	2,9	1,4
Витрати на персонал	358,4	335,4	-23,0	93,6	39,6	36,8	-2,8
Адміністративні витрати	91,3	100,4	9,1	109,9	10,1	11,0	0,9
Витрати, пов'язані з управлінням активами	98,7	118,4	19,7	119,9	10,9	13,0	2,1
Податки	67,6	77,7	10,1	114,9	7,5	8,5	1,0
Інші витрати	17,7	13,1	-4,6	74,0	2,0	1,4	-0,6
Усього витрати	920,6	928,7	8,1		100,0	100,0	
EBITDA	596,3	440,0	-156,3	73,8	–	–	–

* Складено на основі [15].

сліджувані роки. В структурі операційних витрат найбільший відсоток становлять витрати на персонал, технічну експлуатацію, адміністративні та витрати, пов'язані з управлінням. За певними видами витрат спостерігається зниження. Зокрема, це стосується витрат на підключення абонентів, витрат на персонал, що зумовлено зменшенням кількості нових абонентів та скороченням персоналу.

“За підсумками 2023 р. загальний дохід знизився не лише у ЗМР, а й загалом в АТ “Укртелеком” таке скорочення становить 10% (понад 5 млрд грн)” [15]. Це значною мірою зумовлено понесеними збитками унаслідок воєнних дій, що вимагає додаткових витрат на відновлення зруйнованих будівель, обладнання, мережі та інших активів.

Вагома частка в витратах у 2023 р. припадає на проведення поточних ремонтів, зокрема на ремонт приміщень, дахів, комунікацій системи опалення. Порівнюючи передбачувані показники (4978 тис. грн) та фактичні (12808,8 тис. грн), слід зазначити,

що їх величина зросла на 7830,8 тис. грн. Зважаючи на складну ситуацію, спричинену воєнними діями, постала необхідність облаштування укриттів, на що було витрачено 1043,5 тис. грн (рис. 3).

Розробляючи показники діяльності на 2024 р., АТ “Укртелеком” має враховувати та прогнозувати зростання витрат на ресурси (електроенергію, теплопостачання, паливо, робочу силу, матеріали, які забезпечують цю діяльність), що одночасно спонукає до зростання ціни. З 1 березня 2024 р. місячний платіж з домогосподарства для оптичного Інтернету зріс до 50 грн. Водночас для фіксованої телефонії оплата зросла на 30 грн [15].

На суму 1998,2 тис. грн проведено капітальні витрати, зокрема кошти витрачено на ремонт будівель, що постраждали внаслідок обстрілів. Значного прогресу можна досягти лише за умови, що підприємство обрало для себе найбільш вдалу конкурентну позицію на ринку, що вже сформований, та запровадило напрями діяльності,

Рис. 3. Операційні (поточні) витрати у ЗМР*

* Побудовано на основі [15].

Ремонти CAPEX ЗМР 2023–2024 рр.

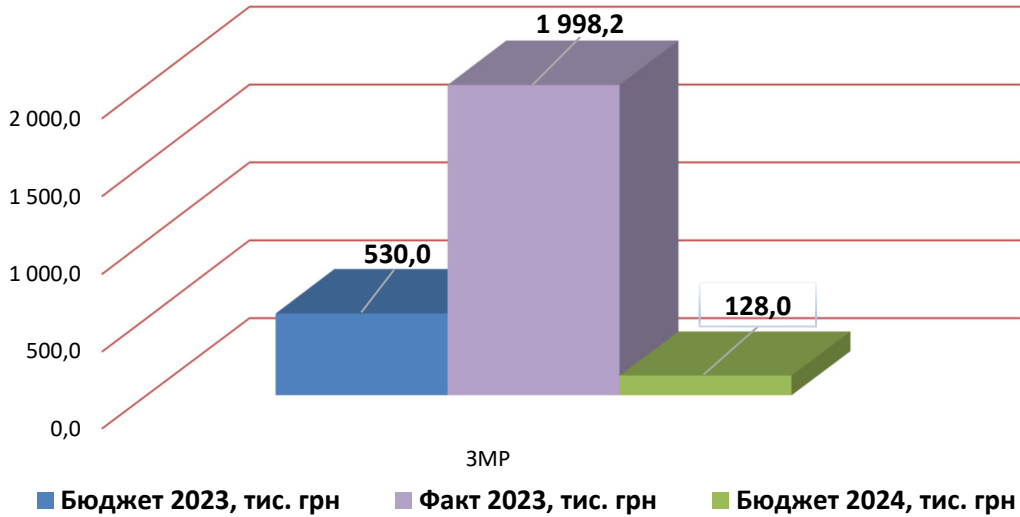

Рис. 4. Інвестиційні витрати у ЗМР*

*Побудовано на основі [15].

що найбільш затребувані, застосувавши при цьому найновіші технології.

Напрямок ІТ і технологічний розвиток, можливість покриття та доступності для користувачів важливо досліджувати, оскільки ці фактори мають значний вплив на якість надання послуг, розширення клієнтської бази та у подальшому на величину отриманого доходу:

$$Qmd = ((Ad * Fd / RAd) + (Au * Fu / RAu) + (Ay * Fy / RAy)) * 0,1, \quad (1)$$

де Qmd – якість мобільного доступу;

Ad – середній доступ до скачування мобільних даних;

Fd – фактор, який визначає важливість скачування мобільних даних;

RAd – референтна швидкість доступу до скачування мобільних даних;

Au – середній доступ до завантаження мобільних даних;

Fu – фактор, який визначає важливість завантаження мобільних даних;

RAu – референтна швидкість доступу до рf мобільних даних;

Ay – середній доступ до затримки мобільних даних;

Fy – фактор, який визначає важливість затримки мобільних даних;

RAy – референтна швидкість доступу до затримки мобільних даних.

За аналогією можливо розрахувати усю сукупність факторів та встановити потенційні можливості телекомунікаційної компанії щодо розширення певних напрямів діяльності.

“Німецький телекомунікаційний гігант Deutsche Telekom став ключовим гравцем бездротового зв’язку в США завдяки своїй більшості у власності бренду T-Mobile US і був визнаний найдорожчим телекомунікаційним брендом у світі у 2023 р. Вартість бренду

боннського оператора становила 73,32 млрд доларів США, випередивши американських конкурентів Verizon і AT&T” [16].

Л. Стрій та інші автори обґрунтовують, що “впровадження операторами мобільного зв’язку новітніх технологій, зокрема мобільного Інтернету, сприяло підвищенню попиту на послуги мобільного зв’язку, на інтернет-послуги і на засоби мобільного зв’язку. Найбільш швидке зростання доходів підприємств спостерігається від надання інтернет-послуг” [17].

З метою задоволення зростаючих потреб мережеві оператори розгортають 5G в секторі мобільного зв’язку. Вартість і масштаби надання високошвидкісного Інтернету значно змінили світовий ринок послуг.

Низка досліджень дає підстави стверджувати, що “в процесі впровадження новітніх технологій в економічній діяльності телекомунікаційних підприємств відбувається перерозподіл доходів. Частка доходів від надання телекомунікаційних послуг знижується, частка доходів від надання інтернет-послуг зростає” [18].

Доходи на ринку зв’язку формуються на основі стаціонарних фіксованих даних і фіксованого голосу, мобільних даних та мо-

більного голосу. Фіксовані дані забезпечуються через дротове підключення, яке дає можливість користувачам отримувати доступ до Інтернету з допомогою технологій (DSL, оптичного волокна, кабелів). Фіксований голосовий зв’язок пропонує звичайні стаціонарні телефонні послуги, з’єднання тут також забезпечуються через дротове підключення, але за останні роки такі види послуг не користуються значним попитом.

Ринок мобільних даних застосовують для мобільних пристроїв (смартфони, планшети), він забезпечує підключення до Інтернету в дорозі за допомогою стільникових мереж. Мобільні голосові послуги надають користувачам мобільних телефонів можливість здійснювати голосові дзвінки, а також брати участь у розмовах за допомогою бездротових мереж.

Динаміка світових роздрібних доходів стаціонарного зв’язку подана на рис. 5.

Доходи від стаціонарного зв’язку формуються в процесі надання стаціонарних бізнес-послуг, голосових послуг та стаціонарного широкосмугового доступу наступного покоління, який значно стимулює послуги зв’язку. Динаміка світових роздрібних доходів мобільного зв’язку подана на рис. 6.

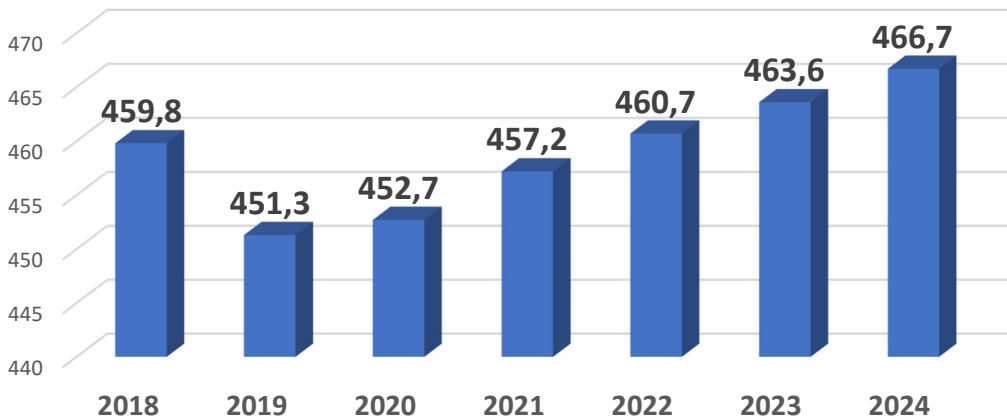

Рис. 5. Світові роздрібні доходи стаціонарного зв’язку, млрд дол.*

*Побудовано на основі [19].

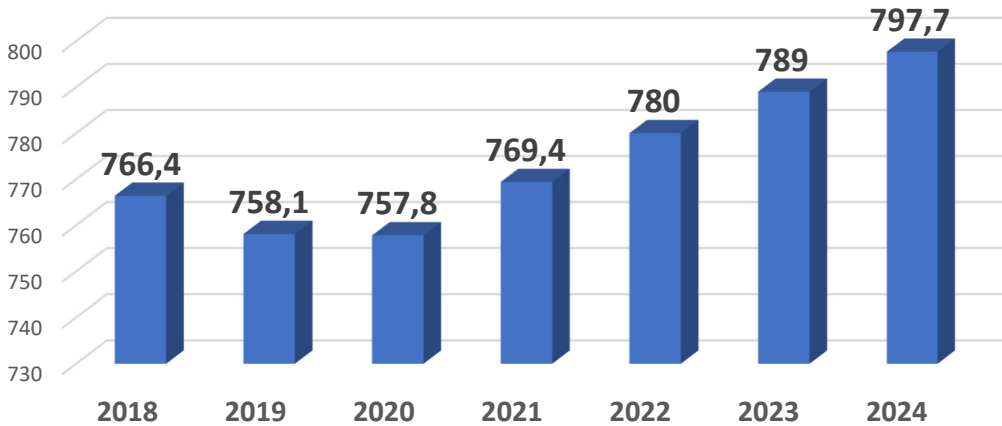

Рис. 6. Світові роздрібні доходи мобільного зв'язку, млрд дол.*

*Побудовано на основі [19].

Для того, щоб послуги мобільного зв'язку (передача даних, голосові послуги) стимулювали зростання доходу, їх обсяг має постійно розширюватися.

“У період 2018–2024 рр. передбачається, що мобільний трафік зростатиме на 30% щороку і більша частка буде припадати на надходження від відеотрафіку. До 2025 р. 45% мобільного трафіку припадатиме на 5G” [19]. Однак слід зазначити, що висока вартість розгортання 5G для мережевих операторів без належної підтримки з боку держави може спричинити затримку впровадження.

Прогнозується, що “до 2026 р. кількість підписок на 5G різко зросте до 2,6 мільярдів, а до 2028 становитиме понад 4,5 мільярдів” [20]. 5G значно сприяє зростанню ринку інтернет речей (IoT) у наступних роках, тому що нові мобільні технології мають значні переваги щодо з'єднання машин і пристроїв, забезпечують високу швидкість передачі даних та доступність.

Очікується, що зв'язок 5G (п'яте покоління) сприятиме зростанню ринку інтернету речей (IoT) у найближчі роки, оскільки нова мобільна технологія з'єднає машини та пристрої з більш високою швидкістю

передачі даних, наднизькою затримкою та підвищеною доступністю.

Індустрія в сфері телекомунікацій у попередні роки була зосереджена на голосових трафіках, але поступово вона зазнавала змін та зосередилася на передачі даних (SMS, відео, перегляд веб-сторінок). Для операторів важливим джерелом доходів стає надання доступу до Інтернету.

Станом на початок 2024 р. “Сінгапур мав найвищу середню швидкість широкопasmового Інтернету в усьому світі – 278 Мбіт/с, Гонконг посів друге місце зі швидкістю 263,07 Мбіт/с, Чилі – 248,65 Мбіт/с, Об'єднані Арабські Емірати – 235,72 Мбіт/с, США – 215,72 Мбіт/с” [21].

“Ефективна інтеграція на підприємствах інформаційно-комунікаційних послуг спрямована на отримання нових конкурентних переваг і заснована на партнерстві та цифровому стратегічному партнерстві зокрема” [22].

Висновки. На розвиток галузі та безпосередньо на зростання доходів впливає низка факторів, що зумовлені зростаючими вимогами та очікуваннями клієнтів щодо зручності використання сучасних технологій, проектів. Однак на цьому шляху

ху часто виникають проблеми, які зумовлені відсутністю довгострокової стратегії розвитку та ризиками, що пов'язані із забезпеченням конфіденційності даних та кібербезпекою.

Світова практика телекомунікаційних послуг постійно зорієнтована на інноваційний продукт та вмиле використання коштів. Узгодженість усіх інноваційних програм, процесів, мережі, технологій та орієнтацію на клієнтів слід розглядати як ключовий фактор успішної діяльності. За останні роки значно скорочуються фіксовані лінії, а стільниковий і мобільний широкосмуговий доступ постійно розширюється. Ринок послуг розширюється щодо спектру послуг та технологій, що дає можливість обмінюватися інформацією за допомогою телефонних дзвінків, цифрових платформ.

Телекомунікаційні компанії слід розглядати як важливу складову інфраструктури ринку послуг, які змінюються залежно від попиту та спричиняють зростання витрат на їх просування, тому необхідно здійснити детальну класифікацію послуг та зосередити увагу на ґрунтовному вивченні видів доходів, обґрунтуванні їх формування і особливостях відображення в системі обліку.

Список використаних джерел

1. Туль С. І. Сучасні методики інтегральної оцінки діджиталізації світової економіки та ринку праці. Причорноморські економічні студії. 2019. Вип. 42. С. 12–18.
2. Клименко Н. А., Вороненко І. В., Нагорна О. В., Громик Н. В. Оцінка ризиків на ринку послуг мобільних операторів. Ефективна економіка. 2021. № 7. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9077>.
3. Бруханський Р. Ф., Пуцентейло П. Р. Розвиток цифровізації обліку, оподаткування, аналізу і контролю в управлінні підприємствами. Тернопіль : ВПЦ "Університетська думка", 2021. 194 с.
4. Стрій Л. О., Толкачова Г. В., Гаджиев Е. Оператори зв'язку України: аналіз стану динаміки розвитку в нових умовах. Економіка та управління підприємствами. Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 41. URL : http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/41_2020_ukr/30.pdf.
5. Кудлак В. Я., Мессарош А. В. Сутність на структура витрат підприємства. Актуальні задачі сучасних технологій. 2017. С. 189–190.
6. Котляров М. Д., Тітаренко Г. Б. Концептуальні основи управління витратами суб'єктів господарювання в умовах удосконалення ринкових відносин. Актуальні проблеми економіки. 2015. № 9. С. 43–47.
7. Турило А. М., Кравчук Ю. Б., Турило А. А. Управління витратами підприємства. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 120 с.
8. Глушко Л. В. Особливості обліку доходів підприємства. Modern directions of theoretical and applied researches. 15–22 March 2016. URL : <https://www.sworld.com.ua/konfer42/81.pdf>.
9. Задорожний З.-М. В. Внутрішньогосподарський облік в будівництві: методологія та організація : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09. Тернопіль, 2007. 471 с.
10. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підручник. 5-те вид., допов. і перероб. Київ : Алерта, 2011. 976 с.
11. Чубирка Г. І. Методи оптимізації витрат підприємства у ринкових умовах. Науковий вісник Мукачівського державного університету. 2016. Вип. 2. С. 118–124. URL : http://dspace.msu.edu.ua:8080/bitstr_eam/123456789/2616/1/2-6-2-2016-20.pdf.
12. Войтенко Т. Визнання доходу за МСФЗ 15: ключові моменти. Бухгалтер 911. URL : https://buhgalter911.com/uk/news/news-1046534.html#google_vignette.
13. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України : підручник. Київ : А. С. К., 2013. 982 с.
14. Міжнародний стандарт фінансової звітності 15 "Дохід від договорів із клієнта-

ми". URL : <https://zakon.help/article/mizhnarodnii-standart-finansovoi-zvitnosti-15-dohid>.

15. Офіційний сайт АТ "Укртелеком". URL : <https://ukrtelecom.ua>.

16. Тарифні плани Deutsche Telekom. URL : <https://poland-consult.com/eu/germany/svyaz/deutsche-telekom.html>.

17. Стрій Л., Голубев А., Богатирьова Л., Савицький Д. Маркетинговий аналіз ринку послуг мобільного зв'язку в умовах впровадження новітніх технологій. Інфраструктура ринку. 2018. № 17. С. 88–94.

18. Striy L., Orlov V., Zakharchenko L., Golubev A., Bogatyreva L. Enterprises of telecommunications in Ukraine: research of the present state and directions of development. Technology audit and production reserves. 2017. N 5/5 (37), P. 15–21. DOI: <http://dx.doi.org/10.15587/2312-8372.2017.108664>.

19. Національна стратегія збільшення прямих іноземних інвестицій в Україну. URL : <https://ukraineinvest.gov.ua/wp-content/uploads/2021/08/FDI-Strategy-Section-2-Digital-Infrastructure-UKR.pdf>.

20. До 2026 року кількість 5G підключень досягне 2,6 млрд. URL : <https://portaltele.com.ua/news/events/do-2026-roku-kilkist-5g-pidklyuchen-dosyagane-2-6-mlrd-1.html>.

21. Де у світі найшвидший Інтернет для цифрових кочівників. URL : <https://visitworld.today/uk/blog/2008/top-7-countries-with-the-fastest-internet-speed-for-digital-nomads>.

22. Перспективи телекомунікацій: реальність та майже фантастика : матеріали XVI Міжнародної наукової конференції "Сучасні виклики телекомунікацій". Київ, 11-15 квітня 2023. URL : <https://kpi.ua/ru/2022-qp15-its>.

23. Бондаренко Н. Визначення облікової сутності витрат та їх класифікація. Вісник Хмельницького національного університету. 2023. № 2. С. 296–304.

24. Вороненко І. В., Клименко Н. А. Моніторинг фінансового стану операторів рухомого (мобільного) зв'язку України. Ефективна еко-

номіка. 2021. № 10. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9427>.

25. Голобородько А. Ю., Легомінова С. В. Індикативні фактори впливу на формування стратегій розвитку інформаційно-комунікаційних підприємств в умовах діджиталізації. Бізнес-навігатор. 2023. № 3. С. 22–27. DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator>.

26. Haq I., Soomro J. A., Mazhar T., Ullah I., Shloul T. A., Ghadi Y. Y., Tolba A. Impact of 3G and 4G technology performance on customer satisfaction in the telecommunication industry. Electronics (Switzerland). 2023. № 12. <https://doi.org/10.3390/electronics12071697>.

27. Rahman A., Arabi S., Rab R. Feasibility and challenges of 5G network deployment in least developed countries (LDC). Wireless Sensor Network. 2021. Vol. 13. P. 1–16. doi: [10.4236/wsn.2021.131001](https://doi.org/10.4236/wsn.2021.131001).

References

1. Tul, S. I. (2019). Suchasni metodyky intehralnoi otsinky didzhitalizatsii svitovoi ekonomiky ta rynku pratsi [Modern methods of integral assessment of digitalization of the world economy and the labor market]. Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies, 42, 12–18 [in Ukrainian].

2. Klymenko, N. A., Voronenko, I. V., Nahorna, O. V., Hromyk, N. V. (2021). Otsinka ryzykiv na rynku posluh mobilnykh operatoriv [Assessment of risks in the market of mobile operator services]. Efektyvna ekonomika – Efficient Economy, 7. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9077>.

3. Brukhanskyi, R. F., Putsenteilo, P. R. (2021). Rozvytok tsyfrovizatsii obliku, opodatkovannia, analizu i kontroliu v upravlinni pidpriemstvamy [Development of digitization of accounting, taxation, analysis and control in enterprise management]. Ternopil : VPTs "Universytetska dumka" [in Ukrainian].

4. Striy, L. O., Tolkachova, H. V., Hadzhyiev, E. (2020). Operatory zviyazku Ukrainy: analiz stanu

- dynamiky rozvytku v novykh umovakh [Communications operators of Ukraine: analysis of the state of development dynamics in new conditions]. *Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy. Infrastruktura rynku – Economics and Business Management. Market Infrastructure*, 41. Available at: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/41_2020_ukr/30.pdf.
5. Kudlak, V. Ia., Messarosh, A. V. (2017). *Cutnist ta struktura vytrat pidpriemstva [The essence of the cost structure of the enterprise]. Aktualni zadachi suchasnykh tekhnolohii – Actual Tasks of Modern Technologies*, 189–190 [in Ukrainian].
6. Kotliarov, M. D., Titarenko, H. B. (2015). *Kontseptualni osnovy upravlinnia vytratamy subiektiv hospodariuvannia v umovakh udoskonalennia rynkovykh vidnosyn [Conceptual foundations of cost management of economic entities in conditions of improvement of market relations]. Aktualni problemy ekonomiky – Actual Problems of the Economy*, 9, 43–47 [in Ukrainian].
7. Turylo, A. M., Kravchuk, Yu., B., Turylo, A. A. (2006). *Upravlinnia vytratamy pidpriemstva [Enterprise cost management]. Kyiv: Tsentri navchalnoi literatury [in Ukrainian]*.
8. Hlushko, L. V. (2016). *Osoblyvosti obliku dokhodiv pidpriemstva [Peculiarities of enterprise income accounting]. Modern directions of theoretical and applied researches*, 15–22 March. Available at: <https://www.sworld.com.ua/konfer42/81.pdf>.
9. Zadorozhnyi, Z.-M. V. (2007). *Vnutrishno-hospodarskyi oblik v budivnytstvi: metodolohiia ta orhanizatsiia [Internal accounting in construction: methodology and organization]. (Thesis 08.00.09). Ternopil [in Ukrainian]*.
10. Tkachenko, N. M. (2011). *Bukhhalterskyi finansovyi oblik, opodatkovannia i zvitnist [Financial accounting, taxation and reporting]. Kyiv: Alerta [in Ukrainian]*.
11. Chubyrka, H. I. (2016). *Metody optymizatsii vytrat pidpriemstva u rynkovykh umovakh [Methods of optimizing enterprise costs in market conditions]. Naukovi visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu – Scientific Bulletin of Mukachevo State University*, 2, 118–124. Available at: <http://dspace.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/2616/1/2-6-2-2016-20.pdf>.
12. Voitenko, T. *Vyznannia dokhodu za MSFZ 15: kliuchovi momenty [Revenue recognition under IFRS 15: key point]. Bukhhalter 911 – Accountant 911*. Available at: https://bukhalter911.com/uk/news/news-1046534.html#google_vignette.
13. Tkachenko, N. M. (2013). *Bukhhalterskyi finansovyi oblik na pidpriemstvakh Ukrainy [Financial accounting at enterprises of Ukraine]. Kyiv : A. S. K. [in Ukrainian]*.
14. *Mizhnarodnyi standart finansovoi zvitnosti 15 “Dokhid vid dohovoriv iz kliientamy” [International Financial Reporting Standard 15 “Revenue from contracts with customers”]*. Available at: <https://zakon.help/article/mizhnarodnii-standart-finansovoi-zvitnosti-15-dohid>.
15. *Ofitsiyni sait AT “Ukrtelekom” [Official website of JSC “Ukrtelecom”]*. Available at: <https://ukrtelecom.ua>.
16. *Taryfni plany Deutsche Telekom [Deutsche Telekom tariff plans]*. Available at: <https://poland-consult.com/eu/germany/svyaz/deutsche-telekom.html>.
17. Strii, L., Holubiev, A., Bohatyrova, L., Savvitskyi, D. (2018). *Marketynhovyi analiz rynku posluh mobilnoho zviazku v umovakh vprovadzhennia novitnikh tekhnolohii [Marketing analysis of the market of mobile communication services in the context of the introduction of the latest technologies]. Infrastruktura rynku – Market Infrastructure*, 17, 88–94 [in Ukrainian].
18. Striy, L., Orlov, V., Zakharchenko, L., Golubev, A., Bogatyreva, L. (2017). *Enterprises of telecommunications in Ukraine: research of the present state and directions of development. Technology audit and production reserves*, 5/5 (37), 15–21. DOI: <http://dx.doi.org/10.15587/2312-8372.2017.108664>.
19. *Natsionalna stratehiia zbilshennia priamykh inozemnykh investytstii v Ukrainu [National strategy for increasing foreign direct investment in Ukraine]*. Available at: <https://ukraineinvest.gov>.

[ua/wp-content/uploads/2021/08/FDI-Strategy-Section-2-Digital-Infrastructure-UKR.pdf](#).

20. Do 2026 roku kil'kist 5G pidklyuchen dosiahne 2,6 mlrd [By 2026, the number of 5G connections will reach 2.6 billion]. Available at: <https://portaltele.com.ua/news/events/do-2026-roku-kilkist-5g-pidklyuchen-dosyagne-2-6-mlrd-1.html>.

21. De u sviti naishvydshyi Internet dlia tsyfrovyykh kochivnykiv [Where in the world is the fastest Internet for digital nomads]. Available at: <https://visitworld.today/uk/blog/2008/top-7-countries-with-the-fastest-internet-speed-for-digital-nomads>.

22. Perspektyvy telekomunikatsii: realnist ta maizhe fantastyka [Perspectives of telecommunications: reality and almost fiction]. Materialy XVI Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii "Suchasni vyklyky telekomunikatsii". 11–15 kvitnia 2023 – Materials of the XVI international scientific conference "Modern challenges of telecommunications" (2023, April, 11–15). Kyiv. Available at: <https://kpi.ua/ru/2022-kp15-its>.

23. Bondarenko, N. (2023). Vyznachennia oblikovoi sutnosti vytrat ta yikh klasyfikatsiia [Determination of the accounting entity of expenses and their classification]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu – Bulletin of the Khmelnytskyi National University*, 2, 296–304 [in Ukrainian].

24. Voronenko, I. V., Klymenko, N. A. (2021). *Monitorynh finansovoho stanu operatoriv rukhomoho (mobilnoho) zviazku Ukrainy* [Monitoring of the financial condition of mobile (mobile) communication operators of Ukraine]. *Efektivna ekonomika – Efficient Economy*, 10. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9427>.

25. Holoborodko, A. Iu., Lehominova, S. V. (2023). *Indykatyvni faktory vplyvu na formuvannia stratehii rozvytku informatsiino-komunikatsiinykh pidpriemstv v umovakh didzhytalizatsii* [Indicative factors of influence on the formation of strategies for the development of information and communication enterprises in the conditions of digitalization]. *Biznes-navihator*, 3, 22–27. DOI: <https://doi.org/10.32782/business-navigator>.

26. Haq, I., Soomro, J. A., Mazhar, T., Ullah, I., Shloul, T. A., Ghadi, Y. Y., Tolba, A. (2023). *Impact of 3G and 4G technology performance on customer satisfaction in the telecommunication industry*. *Electronics (Switzerland)*, 12. Available at: <https://doi.org/10.3390/electronics12071697>.

27. Rahman, A., Arabi, S., Rab, R. (2021). *Feasibility and challenges of 5G network deployment in least developed countries (LDC)*. *Wireless Sensor Network*, 13, 1–16. DOI: [10.4236/wsn.2021.131001](https://doi.org/10.4236/wsn.2021.131001).